

ŚWIATOWIT

ROCZNIK

POŚWIĘCONY ARCHEOLOGII PRZEDDZIEJOWEJ

I BADANIOM

pierwotnej kultury polskiej i słowiańskiej

WYDAWANY STARANIEM

ERAZMA MAJEWSKIEGO.

Tom I. — 1899.

(57 ilustracji w tekście i XI tablic).

WARSZAWA.

Skład Główny w Księgarni E. Wendego i S-ki, Krak.-Przedmieście № 9.

—
1899.

ŚWIATOWIT

ANNUAL OF THE INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY
OF THE UNIVERSITY OF WARSAW

VOL. XIII–XIV (LIV–LV)
(2015–2016)

FASCICLE A/B

PREHISTORICAL AND MEDIEVAL
ARCHAEOLOGY.
ARCHAEOLOGY OF POLAND

MEDITERRANEAN
AND NON-EUROPEAN
ARCHAEOLOGY

WARSAW 2018

ŚWIATOWIT

ROCZNIK INSTYTUTU ARCHEOLOGII
UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

TOM XIII–XIV (LIV–LV)
(2015–2016)

FASCYKUŁ A/B

ARCHEOLOGIA PRADZIEJOWA
I ŚREDNIOWIECZNA.
ARCHEOLOGIA POLSKI

ARCHEOLOGIA
ŚRÓDZIEMNOMORSKA
I POZAEUROPEJSKA

WARSZAWA 2018

Redaktor naczelny Wydawnictw Instytutu Archeologii UW: Krzysztof Jakubiak

ŚWIATOWIT
ROCZNIK INSTYTUTU ARCHEOLOGII UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

Redaktorzy: Dariusz Błaszczuk (d.blaszczuk@uw.edu.pl),
Jerzy Żelazowski (j.r.zelazowski@uw.edu.pl)

Rada redakcyjna:

Włodzimierz Godlewski (Przewodniczący)
Elżbieta Jastrzębowska
Joanna Kalaga
Wojciech Nowakowski
Tadeusz Sarnowski
Tomasz Scholl
Karol Szymczak

Recenzenci tomu:

Zdzisław Bełka, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Joanna Kalaga, Uniwersytet Warszawski
Piotr Kittel, Uniwersytet Łódzki
Henryk Kobryń, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Jerzy Libera, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Andrzej Michałowski, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Michał Pawleta, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Jan Schuster, Uniwersytet Łódzki

All rights reserved

© 2018 Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego

ISSN 0082-044X

Projekt okładki, opracowanie graficzne i skład: Jan Żabko-Potopowicz
Druk:

Adres redakcji: Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego,
Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Spis treści

Contents

Fascykuł A/B

ARCHEOLOGIA PRADZIEJOWA I ŚREDNIOWIECZNA. ARCHEOLOGIA POLSKI
ARCHEOLOGIA ŚRÓDZIEMNOMORSKA I POZAEUROPEJSKA

Fascicle A/B

PREHISTORICAL AND MEDIEVAL ARCHAEOLOGY. ARCHAEOLOGY OF POLAND
MEDITERRANEAN AND NON-EUROPEAN ARCHAEOLOGY

OD REDAKCJI.....9

Studia i materiały

Katarzyna Januszek, Katarzyna Pyżewicz

KRZEMIENNE NARZĘDZIA SZLIFOWANE Z PÓŻNEGO NEOLITU
– MIĘDZY FORMĄ A FUNKCJĄ13
Late Neolithic polished flint tools – between form and function27

Sylwia Domaradzka, Bartosz Józwiak, Michał Przedziecki

MATERIAŁY Z EPOKI KAMIENIA I WCZESNEJ EPOKI BRĄZU ZE STANOWISKA 2
W WOŹNEJWSI, GM. RAJGRÓD, WOJ. PODLASKIE Z BADAŃ W LATACH 2015–201629
Stone Age and Early Bronze Age archaeological material from the site 2 in Woźnawieś,
Rajgród commune, Podlaskie voivodship, from the excavations in 2015 and 201646

Agata Trzop-Szczypiorska, Radosław Karasiewicz-Szczypiorski

DOMY ZE STANOWISK KULTURY PRZEWORSKIEJ NA MAZOWSZU.
KILKA PRZYKŁADÓW Z NIEPUBLIKOWANYCH BADAŃ47
Houses from sites of the Przeworsk Culture in Masovia. A few examples from unpublished research70

Agata Chilińska-Früboes, Bartosz Kontny

PO JANTAR! RZYMSKI TROP W DALEKIM KRAJU ALBO RAZ JESZCZE
O ZNALEZISKACH Z DAWNEGO *ILISCHKEN*73
Go for amber! Roman trace in a distant land or once more about old finds from former *Ilischken*105

Dominik Chudzik

WYBRANE ASPEKTY WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO OSADNICTWA RÓWNINY ŁUKOWSKIEJ I WYSOCZYNY SIEDLECKIEJ.....	107
Selected Aspects of Early Medieval Settlement in the Łuków Plain and the Siedlce Upland	131

Dariusz Błaszczuk

POCHODZENIE I DIETA MĘŻCZYZNY POCHOWANEGO W GROBIE D162 Z CMENTARZYSKA W BODZIA W ŚWIETLE BADAŃ IZOTOPOWYCH.....	133
The provenance and diet of a man buried in the grave D162 from the cemetery in Bodzia in the light of isotopic analyses	155

Joanna Piątkowska-Malecka

ZWIERZĘCE SZCZĄTKI KOSTNE Z TERENU ŚREDNIOWIECZNEJ OSADY W SURAŻU, STAN. 7/125, GM. <i>LOCO</i> , POW. BIAŁOSTOCKI, WOJ. PODLASKIE	159
Animal skeletal remains from the medieval settlement in Suraż, site 7/125, Suraż commune, Białystok district, Podlaskie voivodship	174

Marta Osypińska, Joanna Piątkowska-Malecka

ZWIERZĘTA W ZAGRODACH NA TERENIE OSADY LUDNOŚCI KULTURY CERAMIKI WSTĘGOWEJ RYTEJ W LUDWINOWIE (STAN. 7, AUT. 112), GMINA I POWIAT WŁOCŁAWEK	175
Homestead Animals in Linear Pottery Culture Settlement in Ludwinów (Site 7, Aut 112), Włocławek Commune and District	193

Sławomir Wadył, Marek Krąpiec

DENDROCHRONOLOGIA O DATOWANIU WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO GRODZISKA W WĘGIELSZTYNIE, GM. WĘGORZEWO	195
Dendrochronology on the dating of an early medieval settlement in Węgielsztyn, Węgorzewo commune	203

Agnieszka Olech

SYSTEM OCHRONY I PRZECHOWYWANIA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH NA SŁOWACJI.....	205
System for Protection and Storage of Archaeological Collections in Slovakia.....	212

Kronika wykopalisk**Michał Przeździecki, Elżbieta Ciepiewska**

RYDNO – STANOWISKO NOWY MŁYN, WYKOP I/2015, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE. BADANIA W ROKU 2015	215
Rydno – Site: Nowy Młyn, Cut I/2015, Świętokrzyskie voivodship. The excavations in 2015	218

Paweł Szymański

- CZERWONY DWÓR, STAN. XXI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2015221
Czerwony Dwór, site XXI, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2015.....226

Artur Brzóška, Piotr Prejs

- BADANIA NIEINWAZYJNE DNA WISŁY NA ODCINKU MOSTU ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
DO MOSTU GDAŃSKIEGO, WARSZAWA, WOJ. MAZOWIECKIE,
BADANIA W LATACH 2015–2016 227
Non-invasive Survey of the Bottom of the Vistula River Between the Świętokrzyski Bridge
and the Gdański Bridge, Warsaw, Mazowieckie Voivodship, in the Years 2015 and 2016 230

Ewa Marczak-Łukasiewicz

- TRUSZKI-ZALESIE, STANOWISKO 1 „OKOP” I STANOWISKO 3 „SIEDLIŚKO”,
WOJ. PODLASKIE. BADANIA WYKOPALISKOWE W LATACH 2013, 2015 I 2016 231
Trzuski-Zalesie, Site 1 (‘Okop’) and Site 3 (‘Siedlisko’), Podlaskie voivodship.
Excavations in 2013, 2015, and 2016..... 233

Magdalena Natuniewicz-Sekuła

- WEKLICE, STAN. 7, POW. ELBLĄSKI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE.
BADANIA W LATACH 2015–2016 235
Weklice, Site 7, Elbląg district, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2015–2016 240

Michał Starski

- PUCK, UL. 1 MAJA 3, DZ. 168, BADANIA W LATACH 2014–2015 241
Puck, 1 Maja Street no. 3, Plot 168. The excavations in 2014 and 2015 248

Michał Starski

- SKARSZEWY – RYNEK, GM. SKARSZEWY, WOJ. POMORSKIE, BADANIA W 2015 ROKU 249
Skarszewy – the market square, Skarszewy commune, Pomorskie voivodship. The excavations in 2015258

Sławomir Wadył

- PASYM, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 259
Pasym, site 1, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2016 265

Sławomir Wadył, Jerzy Łapo

- PERŁY, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 267
Perły, site 1, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2016 270

Witold Gumiński

- STANOWISKO TORFOWE ŁOWCÓW-ZBIERACZY Z EPOKI KAMIENIA.
SZCZEPANKI, STAN. 8, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 271
Szczepanki, site 8, Warmian-Masurian voivodship – a Stone Age peat-bog site of hunter-gatherers.
The excavations in 2016 278

Bartosz Kontny, Artur Brzoška, Anna Bucholc, Bartłomiej Kujda, Piotr Prejs

Z POWIETRZA, LĄDU I WODY. WSZECHSTRONNA WERYFIKACJA OSIEDLI NAWODNYCH MIKROREGIONU JEZIOR ORZYSZ I WYLEWY. BADANIA W ROKU 2016	279
From the air, land and water. A comprehensive verification of lake settlements of the microregion of the Orzysz and Wylewy lakes. The expedition in 2016.....	288

Andrzej Szela

BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI. BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2015	289
Brudnice, site V, Żuromin district. The excavations in 2015	293

Andrzej Szela

BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI. BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2016	295
Brudnice, site V, Żuromin district. The excavations in 2016	298

Roksana Chowaniec

PALAZZO ACREIDE, SICILY, ITALY. EXCAVATIONS IN 2015	299
Palazzolo Acreide, Sycylia, Włochy. Wykopaliska w 2015 r.	305

Rosa Lanteri, Marta Fituła

ANCIENT SETTLEMENTS IN THE TERRITORY OF NOTO (SYRACUSE PROVINCE): NEW DATA FROM THE GIOI AND NIURA DISTRICTS	307
Insedimenti Antichi nel Territorio di Noto (Provincia di Siracusa). Nuovi Dati Dalle Contrade "Gioi" e "Niura"	316
Ślady osadnictwa starożytnego terytorium Noto (prowincja Syrakuzy). Nowe znaleziska z „Contrada Gioi” i „Niura”	319

**Tadeusz Sarnowski, Agnieszka Tomas, Tomasz Dziurdzik,
Ludmiła A. Kovalevskaya, Emil Jęczmienowski, Piotr Zakrzewski**

NOVAE 2015. LEGIONARY DEFENCES AND EXTRAMURAL SETTLEMENT	321
Prace wykopaliskowe w Novae w 2015 r. Twierdzy legionowa i osiedle przyobozowe.	327

Martin Lemke

FIELDWORK AT NOVAE 2015	329
Wykopaliska w Novae w 2015 r.	335

Martin Lemke

FIELDWORK AT NOVAE 2016	337
Wykopaliska w Novae w 2016 r.	342

Martin Lemke

FIELDWORK AT RISAN 2015	343
Wykopaliska w Risan w 2015 r.	348

Martin Lemke

FIELDWORK AT RISAN 2016	349
Wykopaliska w Risan w 2016 r.	354

Tomasz Dziurdzik

LJUBŠKI ARCHAEOLOGICAL PROJECT: A ROMAN AND LATE ANTIQUE SETTLEMENT IN WESTERN HERZEGOVINA, 2015	355
Projekt archeologiczny Ljubuški (Ljubuški Archaeological Project) – osadnictwo okresu rzymskiego i późnoantycznego w zachodniej Hercegowinie, 2015 r.	363

Marcin Matera, Paweł Lech, Elżbieta Sroczyńska

TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2015 SEASON	365
Tanais, Rosja. Wykopaliska w sezonie 2015	371

Marcin Matera, Paweł Lech, Elżbieta Sroczyńska

TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2016 SEASON	373
Tanais, Rosja. Wykopaliska w sezonie 2016	380

Dmytro Nykonenko, Marcin Matera, Miron Bogacki, Wiesław Małkowski, Paweł Lech

KONSULOVSКОЕ HILLFORT, UKRAINE. NON-INVASIVE SURVEY IN 2015 SEASON	381
Grodzisko Konsułowskoje, Ukraina. Badania nieinwazyjne w sezonie 2015	388

Dmytro Nykonenko, Marcin Matera, Nadieżda Gawryluk, Paweł Lech

KONSULOVSКОЕ HILLFORT, UKRAINE. 2016 SEASON	389
Grodzisko Konsułowskoje, Ukraina. Badania w sezonie 2016	392

Barbara Kaim, Nazarij Buławka

THE SIXTH SEASON OF EXCAVATIONS AT GURUKLY DEPE, SOUTHERN TURKMENISTAN (2015)	393
Szósty sezon wykopalisk na stanowisku Gurukly Depe w południowym Turkmenistanie (2015)	388

Włodzimierz Godlewski

NAQLUN, EGYPT. EXCAVATIONS IN 2015	399
Naqlun, Egipt. Wykopaliska w 2015 r.	402

Dorota Dzierzbicka, Włodzimierz Godlewski

DONGOLA, SUDAN – SEASON 2015–2016	403
Dongola, Sudan – Sezon 2015–2016	412

Joanna Kalaga

RECENZJA: DARIUSZ BŁASZCZYK, DĄBRÓWKA STĘPNIOWSKA (RED.), *POCHÓWKI
W GROBACH KOMOROWYCH NA ZIEMIACH POLSKICH W OKRESIE WCZESNEGO
ŚREDNIOWIECZA*, ŚWIATOWIT, SUPPLEMENT SERIES P: PREHISTORY AND MIDDLE AGES,
VOL. XVIII, WARSZAWA 2016, 175 STRON, 93 ILUSTRACJE, 3 TABELE 415

DMYTRO NYKONENKO, MARCIN MATERA, NADEZHDA GAVRYLYUK, PAWEŁ LECH

KONSULOVSKOE HILLFORT, UKRAINE. 2016 SEASON

Polish-Ukrainian excavations were conducted at the archaeological site of the Konsulovskoe hillfort between August 16th and September 14th 2016. The works were performed under the aegis of the National Reserve 'Khortytsya', Institute of Archaeology, National Academy of Sciences of Ukraine (from the Ukrainian side), and the Institute of Archaeology and Antiquity of Southeastern Europe Research Center – the latter two institutions associated with the University of Warsaw.

During the previous excavation campaign (2015) non-invasive surveys were performed on the area of the Konsulovskoe hillfort. They involved aerial photography and drawing an orthophotomap, geophysical survey with use of magnetic and resistivity prospection, as well as topographical measurements. The magnetic survey covered the site almost in its entirety and discovered a number of magnetic anomalies recorded in the area of the ramparts – in the main part of the hillfort as well as in the citadel. Three out of the five sectors surveyed with the use of the resistivity prospection were also situated in the area of the ramparts. The first (E1) was located in the northern sector of the citadel's rampart (the E1 area was close to Trench I); the second (E3) was located in the area of the western citadel's rampart; the third sector (E5) was located in the area of the northern rampart of the main part of the hillfort (close to the trench where the first excavations at the Konsulovskoe site were performed at the beginning of the 20th c., cf. GOŠKEVIČ 1915: 6–7). For all of these sectors (E1, E3, E5) parallel linear anomalies (with high resistivity values and a distance of 4–5 m between the lines) were recorded. Information given by an archaeologist, V.I. Goškevič, about a discovery of a defensive stone wall (GOŠKEVIČ 1915: 6–7) suggest that parallel linear anomalies recorded during the survey could be connected with remains of ancient fortifications.

The hypothesis presented above was verified during the archaeological campaign of the year 2016. The Ukrainian part of the expedition continued to work within the area of Trench I, while the Polish part set up a new trench located ca. 30 m towards the west from the first one (Fig. 1). The new trench (Trench II) was located in the area of the northern part of the western defensive line of the hillfort citadel. Works conducted in this place led to a discovery of a preserved part of the defensive stone wall (Figs. 2–3). The length of the discovered part of the wall was 5 m. The technique used to construct this structure can be called *opus emplectum* – the space between the

facades made of local limestone was filled with clay and small to medium-sized stones. The width of the wall was ca. 2.60 m. Both facades were made of big irregular stones. On both sides of the defensive wall, mudbrick (adobe) or clay-mortar was recorded. The presence of mudbrick can be interpreted twofold. If it is indeed mudbrick, it is highly probable that the parapet of the wall was constructed from it. If these are only remains of clay-mortar it is possible that the wall was covered with plaster. This kind of plaster could protect the wall from adverse influence of water (leaking) and low temperature (freezing). Similar praxis could be observed in remains of Late-Scythian hillforts from Crimea (KOLTUHOV 1999: 50).

The whole construction of the wall was erected on a substructure in a shape of 'a pillow' made of specially-formed clay. This kind of substructure is also known from other sites. It was used to protect the main part of the wall from sliding into the direction of the defensive ditch (for more on this practice, see BLAVATSKIJ 1954: 94–95). Fortifications consisting of walls set on ramparts were recorded also at other Late-Scythian hillforts located along the lower Dnieper – Annovskoe (GAVRILŪK, ABIKULOVA 1999: 15; see also GAVRILŪK 2013: 552; GAVRILŪK, MATERA 2016: 124), Krasnyi Maiak, Gavrilovskoe, Kozackoe (GAVRILŪK 2013: 556; GAVRILŪK, MATERA 2016: 124), and Znamenskoe (GAVRILŪK, ABIKULOVA 1999: 24; see also GAVRILŪK 2013: 543). The presence of the defensive ditch surrounding the territory of the citadel of the Konsulovskoe hillfort has not been recorded yet.

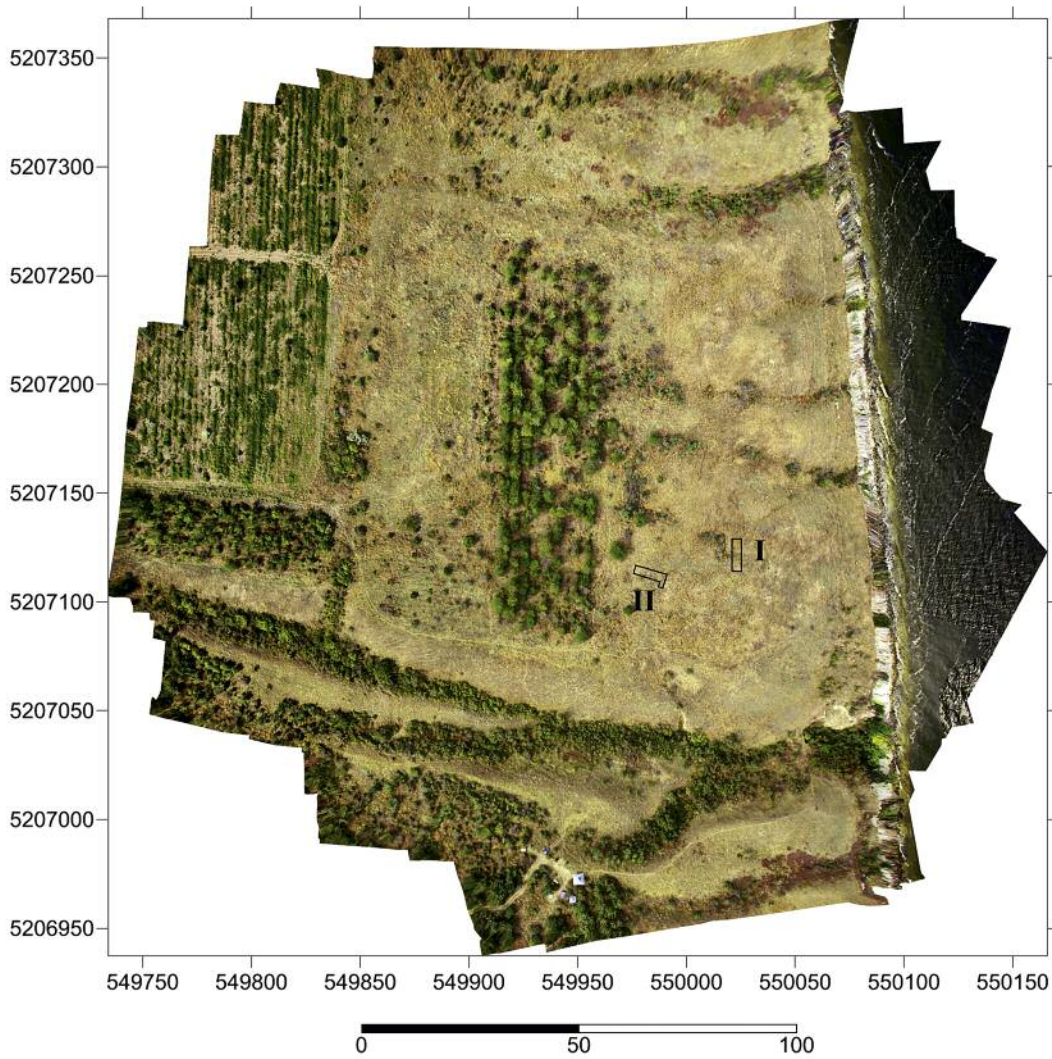

Fig. 1. Konsulovskoe hillfort. An orthophotomap with the localization of the trenches. I – Trench I; II – Trench II (compiled by M. Bogacki, W. Małkowski).

Ryc. 1. Grodzisko Konsulowskoje. Ortofotomapa z zaznaczeniem lokalizacji wykopów. I – wykop I; II – wykop II (oprac. M. Bogacki, W. Małkowski).

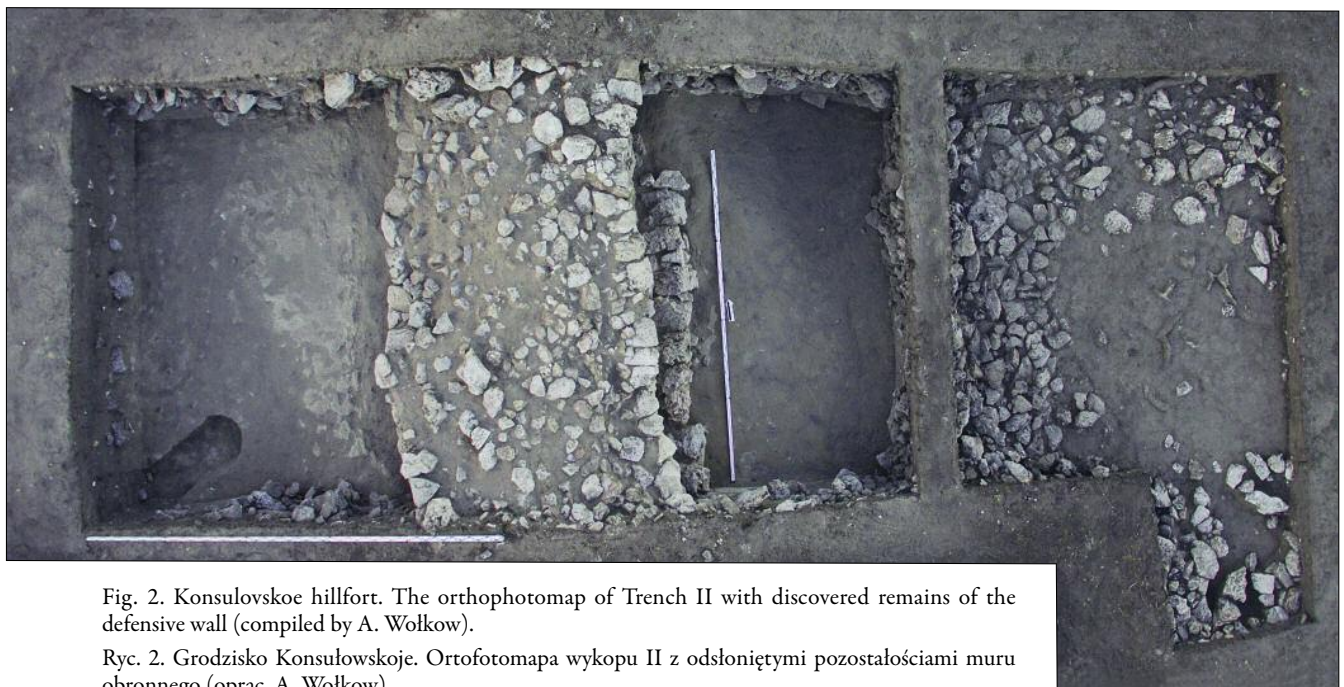

Fig. 2. Konsulovskoe hillfort. The orthophotomap of Trench II with discovered remains of the defensive wall (compiled by A. Wołkow).

Ryc. 2. Grodzisko Konsulowskoje. Ortofotomapa wykopu II z odsłoniętymi pozostałościami muru obronnego (oprac. A. Wołkow).

Fig. 3. Konsulovskoe hillfort. Trench II. The eastern facade of the discovered defensive wall (photo by M. Matera).

Ryc. 3. Grodzisko Konsułowskoje. Wykop II. Fasad wschodnia muru obronnego (fot. M. Matera).

Fig. 4. Konsulovskoe hillfort. Trench II. The butterfly-shaped amber bead or pendant (photo by M. Matera).

Ryc. 4. Grodzisko Konsułowskoje. Wykop II. Paciorek/zawieszka w formie motyla wykonany z żywicy kopalnej (fot. M. Matera).

Fig. 5. Konsulovskoe hillfort. Trench II. The handmade miniature vessel (photo by M. Matera).

Ryc. 5. Grodzisko Konsułowskoje. Wykop II. Lepione ręcznie naczynko miniaturowe (fot. M. Matera).

It needs to be highlighted that so far excavations and researches on fortifications of this hillfort have not been finished. With the present knowledge and current state of research, it is impossible to determine the time of construction and the chronological relation between the rampart, the substructure, and the defensive wall. Were they constructed at the same time or not? An answer to this question can be provided only by continuation of the current works. Further excavations could also help set an absolute chronology for the whole site. Currently, the archaeological material obtained during excavations enables establishing chronological frames for a long period from the 1st c. BC to the 1st c. AD.

Two amber beads are the most interesting finds (Fig. 4). One of them can be connected with grave goods from a burial which was fragmentarily preserved and discovered on the eastern side of the defensive wall (from inner the part of the citadel). Among other interesting finds, a handmade miniature vessel (Fig. 5), ceramic spindle whorls, and examples of re-using of pottery fragments are worth mentioning.

mgr Dymitr Nykonenko, MA
National Reserve 'Khortytysya'
dnykon@gmail.com

dr Marcin Matera
Institute of Archaeology, University of Warsaw
marcinmatera@uw.edu.pl

prof. dr hab. Nadezhda Gavrylyuk
Institute of Archaeology, National Academy of Sciences
of Ukraine
gavr51@mail.ru

mgr Paweł Lech, MA
pawel.lech.1989@gmail.com

Literature

BLAVATSKIJ V.D.

1954 *Očerki voennogo dela v antičnyh gosudarstvah Severnogo Pričernomor'â*, Moskva.

GAVRILŪK N.A.

2013 *Ėkonomika stepnoj Skifii VII–III vv. do n.è.*, Kiev.

GAVRILŪK N.A., ABIKULOVA M.I.

1999 *Pozdneskifskie pamâtniki Nižnego Podneprov'â*, part I, Kiev.

GAVRILŪK N.A., MATERA M.

2016 *“Pizn'oskifs'ki” či “postskifs'ki” gorodiša Nižn'ogo Podniprov'â*, *Arheologîâ* 4, 121–135.

GOŠKEVIČ V.I.

1915 *Letopis muzeâ za 1913 god*, “Hersonskij gorodskoj muzej drevnostej” 5, Herson.

KOLTUHOV S.G.

1999 *Ukrepenniâ Krymskoj Skifii*, Simferopol.

DMYTRO NYKONENKO, MARCIN MATERA, NADEZHDA GAVRYLYUK, PAWEŁ LECH

GRODZISKO KONSUŁOWSKOJE, UKRAINA. BADANIA W SEZONIE 2016

Stanowisko Konsułowskoje należy do grupy tzw. późnoscytyjskich/postscytyjskich grodzisk zlokalizowanych w dolnym biegu Dniepru. Położone jest na prawym brzegu rzeki w pobliżu wsi Respublikanec. Badania archeologiczne grodziska rozpoczęte zostały w roku 2014 przez archeologów z Muzeum-Rezerwatu „Chortycâ”. W 2015 roku odbył się pierwszy sezon, wspólnych polsko-ukraińskich badań archeologicznych z udziałem archeologów z Uniwersytetu Warszawskiego. Prace obejmowały wykonanie pomiarów geodezyjnych, zdjęć latawcowych oraz prospekcji geofizycznej terytorium grodziska. Rozpoczęte zostały także prace wykopaliskowe mające na celu przebadanie północnej linii fortyfikacji cytadeli grodziska.

W sezonie 2016 polska część ekspedycji rozpoczęła badania nowego sektora stanowiska (wykop II). Był on

zlokalizowany w rejonie zachodniej linii obrony cytadeli grodziska. Przeprowadzone prace wykopaliskowe doprowadziły do odsłonięcia fragmentu muru obronnego. Była to konstrukcja zbudowana w technice *opus emplectum* – pomiędzy murami z łamanego kamienia znajdowało się gliniano-kamienne wypełnisko. Szerokość muru obronnego wynosiła oryginalnie około 2,60 m. Obie fasady muru obronnego zbudowane zostały z dużych, nieregularnych kamieni. Jako materiał budowlany posłużył miejscowy wapień. Mur obronny posadowiony był na glinianej poduszce ukształtowanej w formie wału. Odkryty w sezonie 2016 fragment fortyfikacji cytadeli grodziska Konsułowskoje można wstępnie datować na okres od I w. p.n.e. do I w. n.e.